Beleidsplan
(hoog) begaafde leerlingen

IKC De Werf
Zaandijk

2020 – 2021

IKC De Werf

Koperslagerstraat 2

1544 CA Zaandijk

075- 6283426

info@ikcdewerf.nl

www.basisschooldewerf.nl

Voorwoord

Door het toenemende aantal leerlingen die ver boven gemiddeld presteren, heeft IKC De Werf besloten om voor deze leerlingen een aanvullend programma te starten. Het reguliere programma biedt

deze leerlingen te weinig uitdaging om tot goede leerprestaties te komen. Kennis van executieve functies zijn hierbij van belang.

Vroeger was de gedachte dat de leerlingen die ver boven het gemiddelde presteren hun weg wel zouden vinden. Inmiddels is uit allerlei studies gebleken dat dit niet het geval is. Leerlingen dienen in de gelegenheid gesteld te worden om hun talenten te benutten.

Deze leerlingen hebben hulp nodig bij het leren leren, leren zichzelf te zijn (sociaal emotioneel) en het ontplooien van hun talenten.

Met dit beleidsplan laat IKC De Werf zien waar keuzes door zijn gemaakt en welke leerlingen uiteindelijk in aanmerking komen voor de Plusklas De Werf, wat de leerlingen krijgen aangeboden die wel verdieping nodig hebben en nog niet in aanmerking komen voor de Plusklas De Werf en wanneer leerlingen in aanmerking komen voor doorstroming naar een hogere klas.

In dit plan wordt beschreven wat (hoog)begaafdheid inhoudt, op welke wijze leerlingen worden gesignaleerd, wat er in de plusklas wordt aangeboden en wat de beleidsvoornemens zijn.

Inhoud

Voorwoord 1

1. Wat is hoogbegaafdheid? **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

1.1 Theorieën over hoogbegaafdheid 3

Het Triadisch model van Renzulli en Mönks 3

1.2 Kenmerken van hoogbegaafde leerlingen 5

1.3 Hoogbegaafdheid en het zorgprofiel van de scholen 6

2.Signaleren en diagnosticeren 8

2.1 Signaleringsmethoden bij binnenkomst 8

2.2 Signaleringsmethoden tijdens schoolloopbaan 9

2.3 Signaleren van onderpresteerders 10

3. Organisatie,werkwijze en aanbod van de Plusklas. 112

3.1 De organisatie 12

3.2 Doelstellingen 13

3.3 Doelstellingen in de praktijk van de Plusklas 15

3.4 De individuele doelen/Portfolio 15

4. Compacten, verrijken en verdiepen 17

4.1 Compacten 17

4.2 Verrijking voor (hoog)begaafde leerlingen 17

5. Communicatie 19

6. Evalueren 20

7. Beleidsvoornemens 2020 - 2021 21

8. Bronnen 22

Bijlagen 23

Profielen (hoog)begaafde en getalenteerde leerlingen 23

Kenmerken meer-en hoogbegaafden 24

Eigenschappen onderpresteerders 25

1. Wat is hoogbegaafdheid

Hoogbegaafdheid is niet alleen een kwestie van hoge intelligentie, maar het resultaat van een ingewikkeld samenspel tussen persoonskenmerken, omgevingsfactoren en aanlegfactoren. In dit hoofdstuk worden een aantal theorieën beschreven die het uitgangspunt vormen voor de werkwijze in de plusklas.

1.1 Theorieën over hoogbegaafdheid

Het Triadisch model van Mönks

Een eenduidige, officiële definitie van hoogbegaafdheid is er niet.
In Nederland wordt meestal uitgegaan van het Triadisch model van Mönks (1995), dat weer een uitwerking is van het model van Renzulli.
In het kort komt de visie van Mönks erop neer dat er enerzijds sprake is van een samengaan van een drietal kindfactoren. Hiertoe worden gerekend: hoge intellectuele capaciteiten, grote taakgerichtheid/motivatie en creativiteit. Op deze kenmerken van de persoon zijn drie omgevingsfactoren van invloed. Het gaat daarbij om: het gezin, de school en vrienden.
Een voldoende ondersteunende sociale omgeving is nodig voor een goede ontwikkeling van de drie persoonskenmerken. Alleen wanneer er sprake is van een goed samenspel van de persoonskenmerken en omgevingskenmerken kan hoogbegaafd gedrag ontstaan. Dit betekent dat hoogbegaafdheid bepaald geen statisch begrip of kwaliteit is, iets dat je (van meet af aan) bent of niet bent, maar veel meer de aanduiding is van een dynamisch proces. Zo beschouwd zou het beter zijn om te spreken van hoogbegaafd worden dan van hoogbegaafd zijn.

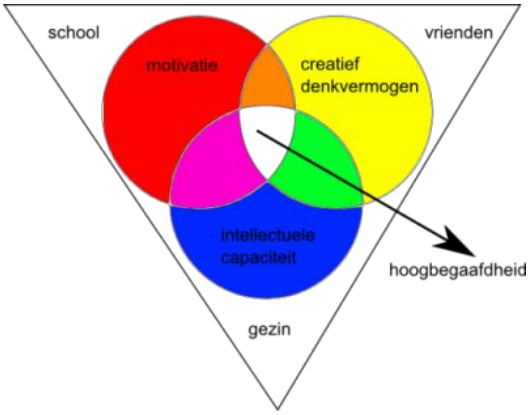

Het Triadisch model van Renzulli en Mönks

Het Multifactorenmodel van Heller.

In de recente ontwikkelingen in het denken over hoogbegaafdheid maakt het “Multifactorenmodel” van de Duitser Heller snel opgang (Ziegler & Heller, 2000). Dit model legt een koppeling tussen het model van Renzulli/Mönks enerzijds en de theorie over Meervoudige Intelligentie van Howard Gardner anderzijds.
Kenmerkend voor de opvatting van Heller is dat hij prestaties op hoogbegaafd niveau niet louter afhankelijk stelt van begaafdheidsfactoren alleen, maar ook van niet-cognitieve

persoonlijkheidskenmerken en omgevingsfactoren. Bij een optimale dynamiek tussen persoonlijkheidsfactoren en omgevingsfactoren leidt dit tot prestaties op hoogbegaafd niveau op een of meerdere intelligentiegebieden die Gardner onderscheidt.
Door stimulering kan het kind in contact worden gebracht met een breed scala van activiteiten. Op die manier ontstaat de mogelijkheid dat er bij het kind gedrag, vaardigheden en inzichten naar boven komen die men niet had verwacht.

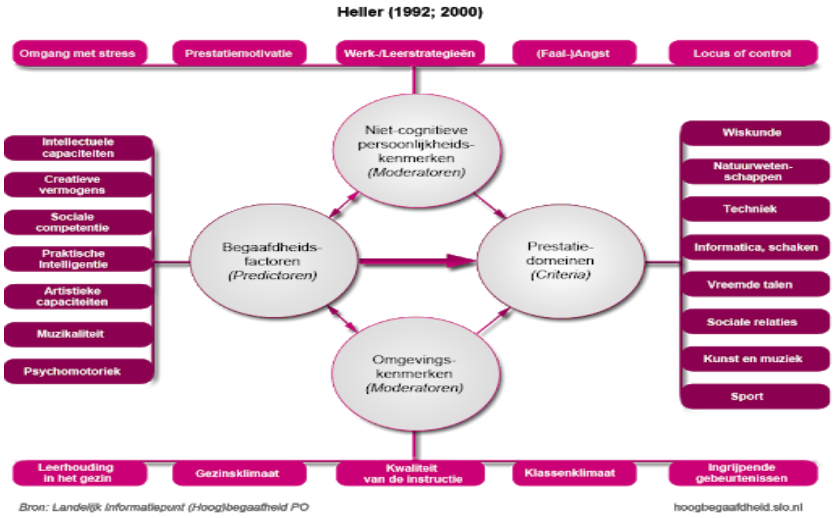

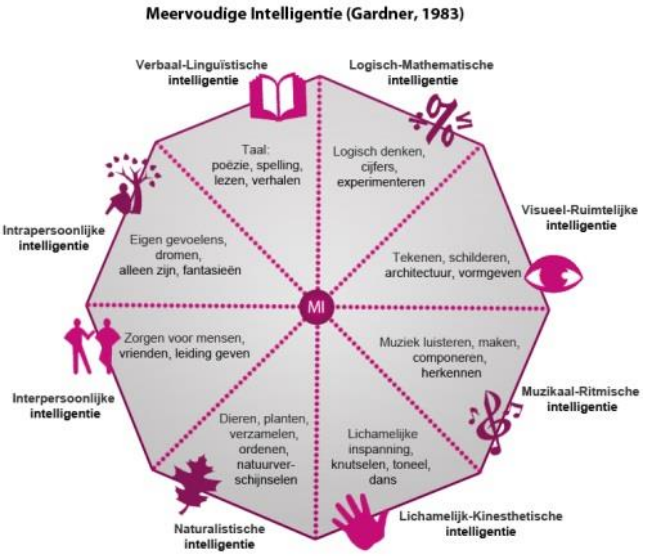

Voor het werken in Plusklas IKC De Werf vormen deze theorieën het uitgangspunt. Ze zijn aanvullend op elkaar. Met als centraal uitgangspunt, dat intelligentie, persoonlijkheidsfactoren van het kind en de omgevingsfactoren van groot belang zijn voor het al dan niet tot ontwikkeling komen van hoogbegaafdheid.
De opvatting dat een mens meer is dan alleen zijn intelligentie is steeds prominenter aanwezig.
Voor het onderwijs betekent dit dat een hoogbegaafd kind behoefte heeft aan een eigen leerstofaanbod en een eigen pedagogische benadering. Juist deze eigen benadering is van belang om het kind goed tot zijn recht te laten komen. (Drent, S.2002)

1.2 Kenmerken van hoogbegaafde leerlingen

Eigenlijk is het niet goed mogelijk te spreken over dé kenmerken van hoogbegaafde leerlingen omdat deze kenmerken per hoogbegaafd kind verschillend kunnen zijn en soms zelfs tegenovergesteld. Dit laatste zien we bijvoorbeeld wel eens op motorisch en sociaal-emotioneel gebied. Er zijn hoogbegaafde leerlingen die zeer vaardig zijn op motorisch gebied en uitblinken in sport terwijl anderen daarentegen een wat houterige motoriek hebben en nauwelijks aan sport doen. Hetzelfde fenomeen doet zich ook voor op sociaal emotioneel vlak. Sommige hoogbegaafden zijn zeer goed in het leggen en onderhouden van sociale contacten terwijl anderen daarentegen relatief sterk op zichzelf gericht zijn. Bovendien moet men bedenken dat een hoogbegaafd kind niet alle kenmerken behoeft te bezitten. Het tegenovergestelde is natuurlijk ook van toepassing: wanneer een kind enkele kenmerken vertoont, is het daarmee nog niet (hoog)begaafd.
Hieronder is in een schema te zien waarin profielen (Betts & Neihart 2010) worden gegeven aan de hand van veel voorkomende kenmerken bij (hoog)begaafde leerlingen. Een uitgebreider schema is opgenomen in de bijlagen.

Profiel	**Beknopte typering**
De succesvolle leerling	levert goede prestaties, is perfectionistisch, vermijdt risico en zoekt bevestiging van de leerkracht.
De uitdagende leerling	is creatief, komt op voor eigen opvattingen, is competitief, heeft grote stemmingswisselingen, is eerlijk en direct
De onderduikende leerling	ontkent zijn of haar begaafdheid, vermijdt uitdaging, zoekt sociale acceptatie en wisselt in vriendschappen
De drop-out	is creatief, zoekt buitenschoolse uitdaging, isoleert zichzelf, verstoort, presteert gemiddeld of minder, bekritiseert zichzelf en anderen
De dubbel gelabelde leerling (met leer- en/of gedragsproblemen)	werkt inconsistent, presteert gemiddeld of minder (mogelijk als gevolg van een onderliggend leerprobleem), verstoort en reageert af
De zelfstandige leerling	heeft goede sociale vaardigheden, werkt zelfstandig, ontwikkelt eigen doelen, werkt zonder bevestiging, is creatief, komt op voor eigen opvattingen en neemt risico

Daarnaast wordt er over hoogbegaafdheid gesproken als er bij het afnemen van een intelligentietest (IQ) een score van 130 of hoger gemeten wordt. Dit gaat op voor ongeveer 2 tot 3 procent van de bevolking. De gemiddelde score ligt tussen de 90 en 110. Een score van 111 tot 120 noemen we bovengemiddeld, een score van 121 tot 130 begaafd niveau en boven 130 zeer begaafd niveau.

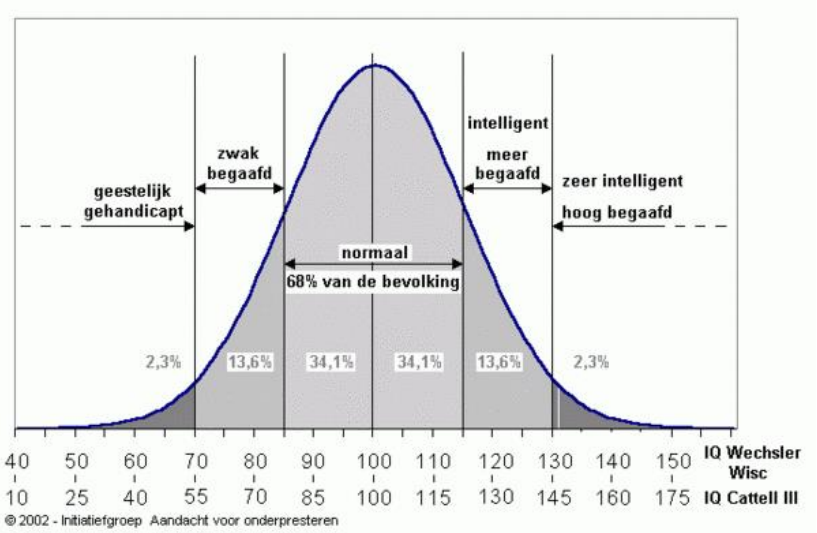

Bovenstaand schema is gebaseerd op de WISC III. Nu wordt er de Wisc V gebruikt.
Van die 2,3 % hoogbegaafde leerlingen ontwikkelt een groot deel zich niet goed.

- Een deel van de leerlingen past zich aan. Het zou beter kunnen, maar zij vinden hun weg.
- Een deel heeft moeite met het volgen van het reguliere onderwijs, als zij echter erkend worden, als ze een passend onderwijsaanbod krijgen gaat het goed.
- Een deel wordt niet herkend. Dit is een echte risicogroep. Zonder een aangepast onderwijsaanbod en gerichte begeleiding zijn deze leerlingen niet in staat hun talent te benutten. Zij bereiken wellicht de juiste school voor voortgezet onderwijs, maar halen de eindstreep niet. Als zij eenmaal echt moeten gaan leren raken zij in een neerwaartse spiraal en in het ergste geval verlaten ze zonder diploma de school.

1.3 Hoogbegaafdheid en het zorgprofiel van de scholen

Hierboven wordt aangegeven dat een deel van de hoogbegaafde leerlingen moeite heeft met het volgen van het reguliere onderwijs. Een ander deel is een risicogroep.
Waar het al heel lang logisch is dat leerlingen die moeilijk tot leren komen onderdeel uitmaken van het zorgprofiel van een school, zou het net zo logisch moeten zijn dat de hoogbegaafde leerlingen een eigen plek krijgen in het zorgprofiel. Een gebrek aan uitdaging leidt in veel gevallen tot verveling, onderpresteren en de leerprestaties gaan achteruit. Ze kunnen een slechte werkhouding ontwikkelen en soms leidt het tot gedragsproblemen of lichamelijke klachten.
Door deze leerlingen niet te herkennen en te erkennen gaat er veel talent verloren.

Dat is een gemiste kans voor de leerlingen zelf, maar zeker ook voor de maatschappij.
Onder goede omstandigheden kunnen ze tot bijzondere prestaties komen waar we allemaal profijt van hebben.

Plusklas IKC De Werf is niet alleen bedoeld voor de geteste leerlingen met een IQ ≥130. Ook leerlingen die niet getest zijn en naar verwachting een hoog IQ hebben worden uitgenodigd om deel te nemen aan deze klas. Daarom staat het woordje ‘hoog’ vanaf nu tussen haakjes.
De leerlingen die hiervoor in aanmerking komen worden beschreven in paragraaf 2.2.
Leerlingen die (nog) niet in aanmerking komen voor de Plusklas krijgen verdieping in de klas.

Wanneer blijkt dat de extra verdieping en de Plusklas niet voldoende zijn of het gewenste effect brengen kan er overwogen worden om een kind vervroegd door te laten stromen. De procedure hiervoor wordt begeleid door de zorgcoördinator.

2.Signaleren en diagnosticeren

IKC De Werf heeft er bewust voor gekozen om niet alleen de geteste (hoog)begaafde leerlingen toe te laten tot plusklas IKC De Werf. IKC De Werf is immers een school voor persoonlijkheidsvorming en gaat er van uit dat sommige leerlingen hun talenten beter zullen kunnen benutten tussen gelijkgestemde leerlingen met eveneens een verwachte hoge intelligentie.

Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong kunnen bij onvoldoende uitdaging gaan onderpresteren. Ze kunnen een negatief zelfbeeld ontwikkelen maar ze kunnen ook gedragsproblemen ontwikkelen. Daarom is het van belang dat leerlingen met een begaafd intelligentieprofiel zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden, waardoor de onderwijsbehoefte hier zo snel mogelijk op afgestemd kan worden. Dit is van belang om eventuele problemen te voorkomen.
Hoe eerder deze signalering plaatsvindt des te eerder kan er onderwijs op maat geboden worden.

Wanneer er sprake is van een groep overslaan, wordt er per kind bekeken of de Plusklas nog een aanvulling zou kunnen zijn of dat het programma in de eigen klas voldoende aanbod geeft. Dit proces wordt begeleid door de zorgcoördinator.

2.1 Signaleringsmethoden bij binnenkomst

Het bovenstaande geeft aan dat het van belang is dat er bij de start van de basisschool al informatie wordt ingewonnen om en duidelijk kindbeeld te krijgen.
Er zijn verschillende bronnen waar de informatie over het kind vandaan komt:

- informatie van de ouders
- indruk van de leerkracht
- informatie van de kinderopvang en/of peuterspeelzaal.

Deze informatie wordt verwerkt in het leerlingdossier, zodat alle gegevens van het kind gedurende de gehele schoolloopbaan beschikbaar blijft.

Informatie ouders
Indien de inbreng van de ouders tijdens het intakegesprek aanleiding geven tot een vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong, wordt er na vier weken opnieuw met de ouders gesproken.
De leerkracht heeft dan ook haar observaties gedaan en als die aansluiten bij de eerste indruk wordt er besproken wat de aanpak zal zijn. Daarnaast laat de leerkracht de nieuwe leerling in de eerste week van de schoolloopbaan een menstekening maken. Deze tekening wordt vervolgens geanalyseerd en bewaard. Op basis van deze gegevens wordt bepaald hoe het onderwijsaanbod aangepast kan worden, zodat de leerling voldoende uitgedaagd wordt.

2.2 Signaleringsmethoden tijdens schoolloopbaan

Op het moment dat het kind naar school gaat kunnen er aanwijzingen ontstaan dat er sprake is van een (hoog)begaafd kind. Hiervoor zijn meerdere bronnen aanwezig waaruit informatie gehaald kan worden. Dit zijn:

- resultaten in het leerlingvolgsysteem (LVS/CITO)
- resultaten bij methodegebonden toetsen
- uitkomst NSCCT
- informatie van leerkrachten uit voorgaande groepen, zie o.a. leerlingdossier
- informatie van de ouders

- informatie van de leerling
- observaties van de leerkracht
- Evt quickscan van Hoogbegaafdheid in Zicht.

Op het moment dat een kind positief uit de observatie naar boven komt, wordt gebruik gemaakt van bovenstaande bronnen. Aan de hand van de aanvullend verkregen informatie wordt gekeken wat eventuele vervolgstappen zijn om het kind voldoende verbreding en verdieping te bieden. Ook wordt er gekeken of het kind in aanmerking komt voor de Plusklas De Werf. Deze stappen worden besproken met de specialist begaafdheid, leerkracht(en), de zorgcoördinator, en ouders.

De WISC-V zal alleen worden aangevraagd voor die leerlingen waarvan een externe deskundige aangeeft dat dit noodzakelijk is. Dit gebeurt naar aanleiding van de bespreking in het BOT. Orthopedagogen van Het Dienstencentrum van Zaan Primair nemen deze onderzoeken af. Zij gebruiken hiervoor sinds 2019 de WISC-V versie.

Om in aanmerking te komen voor de Plusklas De Werf worden onderstaande gegevens bekeken en meegenomen:

- De niveauwaardes van Cito begrijpend lezen, rekenen, spelling en studievaardigheden (gr 7 en 8) horen rond de 4.0 te liggen. Let op, het gaat om het totale plaatje! Het kan zo zijn dat een leerling een compleet ander beeld geeft of er verandert plotseling sterk iets. In gedrag of resultaten. Voor een leerling met dyslexie kan de Plusklas bijvoorbeeld een prima aanvulling zijn.
- Inschatting eigen leerkracht.
- De leerling beschikt over een goede werkhouding of juist het leren leren heeft aandacht nodig.
- De leerling kan samenwerken met andere leerlingen of dat heeft juist training nodig.
- Goede motivatie. Heeft ‘honger’ naar kennis.
- Goede NSCCT score (rond of hoger dan 110)
- Akkoord ouders

2.3 Signaleren van onderpresteerders

Uit observaties kan ook blijken dat het kind mogelijk een onderpresteerder is.

Wat is onderpresteren?

Onderpresteren is het verschil tussen de schoolprestaties van een kind en de prestaties die je zou mogen verwachten op grond van zijn/ haar werkelijke capaciteiten.

Sommige leerlingen gaan onderpresteren op het moment dat ze geruime tijd onder hun niveau worden aangesproken. Ze verliezen hun motivatie om inspanning te leveren en de leerresultaten nemen af. Bij sommige leerlingen is het heel lastig om weer tot prestaties te komen. In de gewone klas is er onvoldoende aanbod en het kind gaat steeds slechter presteren. In sommige gevallen is er zelfs gespecialiseerde extra hulp nodig.

Hieruit blijkt ook dat een tijdige signalering van begaafdheid van groot belang is. De intake bij de binnenkomst van de school wordt hiermee nogmaals onderstreept.

Volgens Nelissen & Span (1999) behoren de volgende leerlingen tot de risicogroepen:

1. Allochtone leerlingen (zowel qua identificatie als aanbod)
2. Zeer creatieve leerlingen (te weinig aandacht voor divergent denken)
3. Begaafde meisjes
4. Leerlingen uit achterstandsgroepen
5. Leerlingen met een disharmonisch intelligentieprofiel (risico overvragen)
6. Begaafde leerlingen met handicap of leerprobleem
7. Leerlingen met combinatie van genoemde risicogroepen

Twee vormen van onderpresteren

De meeste onderpresteerders doen dat op een manier die het minst opvalt; zij passen zich aan het klassengemiddelde aan (Van Gerven, 2002). Bij een hoger klassengemiddelde presteren zij nog redelijk goed. Bij een laag klassengemiddelde presteren zij vaak ernstig onder hun niveau.

Er zijn twee vormen van onderpresteren waar te nemen:

- De relatieve vorm van onderpresteren, daarbij functioneert het kind boven het klassengemiddelde, maar toch onder zijn eigen niveau. Deze leerlingen worden niet snel onderpresteerders genoemd, want ze behoren immers bij de besten van de klas.
- De absolute vorm van onderpresteren, in dit geval wordt onder het klassengemiddelde gepresteerd. Toch heeft dit kind, relatief gezien, nog de meeste kans om “ontdekt” te worden. Bij deze leerlingen zie je vaak een grote discrepantie tussen het mondelinge en schriftelijke taalgebruik. De ouders hebben het idee, dat hun kind op school veel beter zou kunnen presteren dan dat het doet.

Regelmatig is waar te nemen dat leerlingen die onderpresteren ook gedragsproblemen (gaan) laten zien. Ze gaan zich misdragen en worden de stoorzender van de klas.

Op het moment dat er gerede twijfel ontstaat bij de prestaties van een kind, er is een vermoeden van onderpresteren, kan in eerste instantie het programma worden aangepast. Het kind krijgt een compact programma en wordt verrijkt met andere leerstof in de klas.

Sinds enkele jaren maakt IKC De Werf gebruik van de Niet Schoolse Capaciteiten Test (NSCCT) die wordt afgenomen in de groepen 5 t/m 7. Deze test geeft een mooie ‘lijn’ van wat het leerpotentieel is van een leerling en wat de leerkracht van deze leerling kan en mag verwachten. Wanneer een leerling over presteert in de klas dan is er waarschijnlijk sprake van een goede werkhouding, motivatie en wil om te leren.
Bij onderprestatie zal gekeken moeten worden op welke wijze de school alles er uit kan halen wat er in zit. De leerling laat immers niet zien wat het zou kunnen. Dit kan door bijvoorbeeld faalangst te verminderen, zelfvertrouwen te vergroten, extra ondersteuning bij bepaalde vakken, verbeteren werkhouding, aanpassen werktempo of juist compacten en verdieping aanbieden.

3. Organisatie, werkwijze en aanbod van de Plusklas

Op IKC De Werf werd in het verleden actief kortlopende cursussen georganiseerd voor de (hoog)begaafde leerlingen. Ieder jaar werden er ouders en andere belangstellende ingeschakeld om de cursussen te geven, maar ook om variatie in het aanbod te behouden. Gezien de toename van begaafde leerlingen en de grote inspanning om ieder jaar weer voldoende aanbod aan cursussen te genereren is besloten tot een structurele oplossing in de vorm van een Plusklas. Aanvankelijk werd uitdrukkelijk niet over een Plusklas gesproken omdat er geen keuze is gemaakt voor het testen van leerlingen d.m.v. de toenmalige WISC-III en de toelating op basis van het IQ-niveau. Echter doordat de klas niet meer vast op woensdag gehouden wordt, werd steeds vaker de term 'Plusklas' gebruikt. Vandaar dat ook in dit document de naam veranderd is in Plusklas IKC De Werf. Door toevoeging van de naam van de school wordt duidelijk dat deze plusklas afwijkt van reguliere plusklassen waarvoor de nieuwe WISC-V wel het uitgangspunt is.

3.1 De organisatie

Wie mogen deelnemen?

Op IKC De Werf worden leerlingen niet geselecteerd op basis van het IQ.
De toelatingscriteria staan beschreven in hoofdstuk 2.2.

Waar wordt lesgegeven?

Om de week nemen de leerlingen deel aan de Plusklas IKC De Werf. Het betreft een lesdag van 8:30 tot 14:00. De kinderen halen vooraf hun laptop en Plusklasmap op uit de eigen klas. De lessen worden gegeven in de bibliotheek.

In de groep zitten leerlingen van verschillende jaargroepen. We starten het schooljaar met groep 6,7,8. Na de meivakantie stroomt groep 8 uit en stromen leerlingen van groep 5 in. Een groep bestaat uit maximaal 12 kinderen.

Wie verzorgen het lesprogramma?

In Plusklas IKC De Werf wordt lesgegeven door een leerkracht van basisschool IKC De Werf met als specialisme begaafdheid. In samenspraak met de zorgcoördinator wordt het aanbod vastgesteld. Getracht zal worden om regelmatig gastdocenten uit te nodigen die op hun vakgebied een les verzorgen met de bijbehorende vraagstelling en materialen.Ook zal er contact worden gezocht met het Saenredam College welke debatteer lessen aanbiedt.

3.2 Doelstellingen

Om het lesaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen beter op hen af te stemmen, is het van belang om buiten de kerndoelen te treden. Een verrijking van de lesmaterialen geeft een breder aanbod. Uit onderzoek blijkt dat dit op de meeste vlakken voldoende is om de leerlingen gemotiveerd te houden.

In 2009 heeft de SLO een eerst stap gezet om de doelen vast te stellen voor een verrijkingsprogramma. Echter bij het bepalen van de doelen is vastgesteld dat (hoog)begaafde leerlingen onderling zo verschillen dat het niet mogelijk is om heel precies te beschrijven wat de leerlingen op welk moment moeten kunnen en kennen. Wel is er een kader ontwikkeld dat als uitgangspunt kan dienen voor een lesprogramma op maat waarin de hoofddoelen op het gebied van cognitieve en sociaal emotionele ontwikkeling staan beschreven. De Doelen en Vaardigheden voor ontwikkeling (DVO) is terug te vinden op de site van het SLO/ Talentstimuleren.
https://talentstimuleren.nl/?file=6910&m=1497383046&action=file.download

Hierin staan de hoofddoelen, de vaardigheden en de concrete gedragingen beschreven.
Die hoofddoelen zijn geordend rondom de volgende drie domeinen:

- leren leren
- leren denken
- leren leven

Het werken aan doelen in deze drie domeinen waarborgt een breed onderwijsaanbod.

Leren leren
Bij het leren leren gaat het om het ontwikkelen van inzichten en vaardigheden die belangrijk zijn voor het verwerven en toepassen van kennis. Een goede werkhouding is hierbij van groot belang. De aandachtspunten bij leren leren zijn:

- taakgerichtheid
- doorzettingsvermogen
- motivatie

Leren denken
Bij het leren denken gaat het om het ontwikkelen van en reflecteren op hogere denkvaardigheden. Hierbij gaat het om verschillende typen hogere denkvaardigheid:

- analytisch denken (bepalen van verschillende verhoudingen van verschillende delen t.o.v. elkaar of t.o.v. het grotere geheel)
- creatief denken (flexibel kunnen inspelen op nieuwe omstandigheden en de vindingrijkheid bij het ontdekken van nieuwe problemen en het oplossen ervan)
- kritisch denken (controleren van veronderstellingen en informatie, het vormen van een mening, het kunnen onderbouwen, het kiezen van de meeste geschikte oplossing)

Leren leven
Bij het leren leven gaat het om de ontwikkeling van kennis, houding en vaardigheden op het interpersoonlijke en intrapersoonlijke gebied. Hierbij zijn van belang:

- inzicht in jezelf, dit vormt de basis voor het leren leven. Weten wat je zwakke en sterke kanten zijn en daar op een goede manier mee omgaan. Dit zijn voorwaarden om jezelf goed te kunnen ontwikkelen
- het goed omgaan met anderen. Dit is niet alleen het leren omgaan met anderen maar ook de rol die jezelf hierbij kan spelen. Het besef welke rol je er zelf in vervult en op welke manier het mogelijk is om jezelf te blijven.

Naast bovenstaande drie domeinen staan ook de executieve functies centraal. Executieve vaardigheden zijn vaardigheden die helpen om ons gedrag te reguleren. Deze vaardigheden maken het ons mogelijk:

- om te beslissen op welke activiteiten of taken we onze aandacht richten en welke we kiezen om uit te voeren;
- om ons gedrag te organiseren en korte termijn behoeften opzij te schuiven ten gunste van langetermijndoelen;
- om onze activiteiten te plannen en organiseren, onze aandacht ergens op gericht te houden en de uitvoering van een taak vol te houden;
- om onze emoties te reguleren en onze gedachten te monitoren, zodat we efficiënter en effectiever kunnen werken.

De executieve vaardigheden zijn: reactie-inhibitie, werkgeheugen, emotieregulatie, volgehouden aandacht, taakinitiatie, planning/prioritering, organisatie, timemanagement, doelgericht gedrag, flexibiliteit en metacognitie. Voor het trainen van deze executieve functies gebruiken we de methode Wijzer door executieve functies.

Executieve functies kan men onderscheiden in twee groepen: de “warme” en de “koude”. Warme executieve functies zijn die functies die vooral betrekking hebben op emoties en gedrag. Daarbij kun je denken aan gedragsinhibitie: het vermogen je eigen gedrag of emotionele reacties te kunnen controleren, stoppen of afremmen. De koude executieve functies draaien om zaken als het vasthouden van aandacht, het vermogen om te multitasken, te plannen, organiseren en je aan te passen aan een veranderende omgeving.

Een hoge mate van intelligentie betekent niet automatisch dat alle executieve functies voldoende zijn ontwikkeld. Voor het ontwikkelen van executieve functies is heel veel oefening nodig en juist vanwege hun hoge intelligentie hoeven met name de koude executieve functies bij hoogbegaafden niet zo snel aangesproken te worden. Als dingen je vanwege je intelligentie gemakkelijk af gaan, dan hoef je namelijk ook minder lang je aandacht vast te houden of dingen uitvoerig te plannen en organiseren. Vaak zie je dat ze door structurele didactische ondervraging bepaalde executieve functies nauwelijks hebben hoeven gebruiken.

De bovenstaande doelen zijn lange termijn doelen en kunnen niet in een enkele periode behaald worden.

3.3 Doelstellingen in de praktijk van de Plusklas

Inhoudelijk wordt het lesprogramma gekoppeld aan de doelen van het SLO die hierboven beschreven zijn. Het programma bestaat uit een aantal vaste onderdelen.
Uitdagers: de les begint altijd met een uitdager. Soms in een individuele vorm en soms als een groepsopdracht.
Projecten: er wordt gewerkt aan projecten. Gemiddeld vier tot vijf per schooljaar. Uitgangspunt is een vraaggestuurde werkwijze waarbij de leerling nieuwe kennis opdoet, verschillende leer strategieën inzet en leert plannen en onderzoeken. De projecten worden uitgevoerd middels de stappen van de Project Expertiser. Deze is ontwikkeld in samenwerking met Minka Dumont. Dit onderdeel parkeren we voor komend jaar omdat de Plusgroep om de week bij elkaar gaat komen.
Een breed afwisselend lesaanbod: de leerlingen krijgen lessen over zeer uiteenlopende onderwerpen. Dit is om de algemene ontwikkeling te ontplooien. De lessen zijn soms afgestemd op het de projecten. Soms komen ze voort uit een vraag van de leerlingen of ze hebben te maken met wat er in de wereld

gebeurt. De verwerking kan individueel verschillen. De bronnen zijn zeer uiteenlopend. De leerlingen krijgen ook les in een buitenlandse taal.
Sociaal- emotionele ontwikkeling: Tijdens de lessen is er ook aandacht voor de sterke en ontwikkelpunten van de leerlingen. Hoe werk je aan je zwakke kanten en wat heb je daarbij nodig. Hoe kan je je sterke kanten inzetten en verder ontwikkelen? Dit wordt vastgelegd en bijgehouden in een portfolio.
Onderzoekend leren: er worden regelmatig proefjes gedaan en er is elke week een Vraag van de week. De leerlingen moeten bevindingen goed beargumenteren en toelichten.
De drie doelen van het SLO komen niet gescheiden van elkaar voor in dit aanbod. Er is altijd sprake van een wisselwerking.

3.4 De individuele doelen/Portfolio

Om de leerlingen die meedoen aan de Plusklas te helpen in hun ontwikkeling, zal tijdens de oudergesprekken een duidelijke stand van zaken gegeven worden. Voor elke gespreksronde zal de leerkracht van de Plusklas een kort verslag sturen naar de leerkrachten over de leerlingen. De eigen leerkracht kan eventueel aansluiten wanneer nodig.
Met de leerlingen zelf zal voorafgaand aan deelname aan de plusklas een gesprek plaatsvinden waarin besproken wordt aan welke doelen de leerling wil werken. Basis daarvoor is de SLO doelen en vaardighedenlijst. Na afloop van elke periode (4 blokken per jaar) wordt besproken of het doel bereikt is en wat het nieuwe doel wordt.
In de Plusgroep ontwikkelt elke leerling een portfolio. Dat is een 23-rings multomap welke zelf wordt meegenomen. Hierin worden alle doelen genoteerd en bijgehouden. Het portfolio is leidraad voor de gesprekken met ouder en kind. Er vindt in een schooljaar altijd een startgesprek plaats en een tussengesprek. Aangeboden theorieën bevinden zich ook in dit portfolio.

Het groeidocument staat op de Gedeelde Drive (bovenpresteerders, plusklas).
Van alle gesprekken komt een verslag in het portfolio. Deze worden ook naar de eigen leerkracht gestuurd zodat het vervolgens in Leeruniek kan worden gezet.

4. Compacten, verrijken en verdiepen

Leerlingen die uitblinken in een vakgebied, of op alle vakken, moeten niet bezig gehouden worden met zaken die zij al beheersen of die zij heel snel kunnen. Dit betreft hierbij dus niet alleen de leerlingen die meedoen aan plusklas IKC De Werf. Door leerstof te compacten wordt het programma meer afgestemd op de behoefte van de (hoog)begaafde leerling. Hierdoor wordt demotivatie en onderpresteren voorkomen.
De tijd die overblijft, kan ingezet worden om leerlingen op een hoger niveau te brengen door middel van een passend leerstofaanbod.

4.1 Compacten

Compacten is het overslaan van alle onnodige herhalings- en oefenstof uit het reguliere programma. Het reguliere programma is namelijk afgestemd op de gemiddelde leerling. Leerlingen die een vak uitstekend beheersen of waarvan bekend is dat ze (hoog)begaafd zijn, kunnen het betreffende vak compacten. Leerlingen die meedoen aan Plusklas IKC De Werf kunnen op de vakken rekenen, taal, spelling en/of lezen compacten.

Deze leerlingen hebben:

- minder behoefte aan instructie en willen eerder starten
- minder/nauwelijks behoefte aan herhalingsstof
- minder oefenstof nodig om de stof eigen te maken
- de capaciteit om grotere leerstappen nemen
- een hoog werktempo

Door deze leerlingen een compact programma aan te bieden, waarbij de instructie verkort is, de verwerking ingedikt is en waarbij de nabespreking alleen betrekking heeft op de voor hen relevante leerstof, blijft er tijd over om deze leerlingen extra stof aan te bieden. Deze stof heeft als doel een verrijking van het lesaanbod.
Voor het compacten van rekenen volgen we de 1F route en routeboekjes. Deze laatste staan op de gedeelde Drive. Voor de 1F-lijn worden de werkboeken en -schriften gebruikt. Bij spelling kan er voor gekozen worden de oneven lessen (verwerkingslessen) over te slaan. In de groepen 5 en 6 kan de tijd van Estafette gebruikt worden voor het werken aan het verrijkende lesaanbod.

4.2 Verrijking voor (hoog)begaafde leerlingen

Het gevolg van compacten is dat er tijd vrijkomt die kan worden ingezet voor verdiepingsopdrachten.

Verrijking is onder te verdelen in:

- verdieping, dit sluit aan op de basisstof
- verbreding, dit is een uitbreiding van het reguliere aanbod, bijvoorbeeld een cursus sterrenkunde.

De leerlingen die deelnemen aan Plusklas IKC De Werf krijgen verbredingsstof mee vanuit het programma dat één keer per twee weken wordt geboden. Dit werk bevindt zich in hun portfolio. Hieraan kunnen ze werken in hun eigen klas in overleg met de eigen leerkracht.

De leerlingen die niet aan de Plusklas deelnemen maar wel een compact programma hebben voor bijvoorbeeld rekenen of taal (incl. spelling of lezen) krijgen verdiepingsmateriaal aangeboden in de

klas zelf. Dit betreft over het algemeen verdieping van het reguliere aanbod. Hiervoor zijn op school heel veel materialen voorhanden. Dit organiseert de leerkracht in principe zelf. De leerkracht van de Plusklas kan hierbij ondersteunen. Er is een overzichtslijst aanwezig met de beschikbare materialen.

5. Communicatie

Een belangrijke voorwaarde voor het succes van Plusklas IKC De Werf is goede communicatie.

Leerlingen
Voorafgaand aan de start van Plusklas IKC De Werf zal er met de leerlingen een kort gesprek plaatsvinden waarin duidelijk gemaakt wordt wat er van hen wordt verwacht en wat zij van de Plusklas mogen verwachten.

Ouders
Voorafgaand aan de daadwerkelijke start van Plusklas IKC De Werf zal onder schooltijd een informatiebijeenkomst georganiseerd worden voor ouders waarin de werkwijze wordt uitgelegd. Aan het eind van het schooljaar zal er een eindgesprek met ouders plaatsvinden onder schooltijd. Wanneer de Plusklas IKC De Werf tussentijds van samenstelling wijzigt kan er voor gekozen worden deze procedure twee keer per jaar te volgen.
Voor de evaluatie van Plusklas De Werf kan een vragenlijst van SLO als uitgangspunt fungeren.

Leerkrachten
Leerkrachten zullen middels team- en/of bouwvergaderingen op de hoogte gehouden worden over de organisatie en ontwikkelingen binnen Plusklas IKC De Werf. Verder zal er voorafgaand aan de ouder-kind-gesprekken een kort verslag van de leerlingen gestuurd worden naar de betreffende leerkracht.

Hoogbegaafdheidsspecialist
Elk blok stuurt de specialist een nieuwsbrief naar ouders en leerkrachten. Zo blijft ieder op de hoogte van de activiteiten binnen de plusklas.

6. Evalueren

Ook voor Plusklas IKC De Werf geldt een constante verbetercyclus. Doen we de goede dingen en doen we de goede dingen goed? Daar kom je achter door de betrokkenen te vragen naar hun ervaringen.

De leerlingen
Aan de leerlingen wordt eind van het schooljaar gevraagd een korte vragenlijst in te vullen.
Zij krijgen vragen over het lesaanbod, de organisatie en hun welbevinden.

De ouders
Aan het begin van het schooljaar wordt een startbijeenkomst georganiseerd voor ouders. Daarin zal onder andere uitleg gegeven worden over het lesprogramma, de theorieën, de communicatie en het volgen van de ontwikkeling en het welbevinden van hun leerlingen.

De leerkrachten
Tijdens de team- en/of bouwvergaderingen krijgen leerkrachten de gelegenheid op- en/of aanmerkingen te maken omtrent Plusklas IKC De Werf. Deze mogelijkheid zal in ieder geval eind van het schooljaar op de agenda gezet worden. De volgende vragen zullen daarbij aan bod komen;
- Worden leerkrachten voldoende geïnformeerd over het programma in de Plusklas.
- Kunnen ze uit de voeten met de opdrachten die de leerlingen in de eigen klas moeten maken?
- Worden ze voldoende op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen?
- Weten ze waar dat ze materialen kunnen lenen?

Samenwerkingsverband
Het werken met Plusklas leerlingen is een ondersteuningsarrangement. Een Plusklas wordt ook beschouwd als hulpklas. Ervaringen leren dat dit arrangement buiten de klas een groter effect brengen. Nu IKC De Werf een eigen Plusprogramma intern zal starten; zullen er minder kinderen gebruik maken van de Plusklassen van Zaan Primair. De kinderen die voor 2019 gestart zijn, blijven de lessen daar volgen. Vanaf schooljaar 2020-2021 zullen nieuwe aanmeldingen gaan starten op IKC De Werf.

7. Beleidsvoornemens 2020 - 2021

Plusklas IKC De Werf is nog volop in ontwikkeling. Hieronder wordt beschreven wat IKC De Werf verder wil ontwikkelen met betrekking tot (hoog)begaafde leerlingen.

Met het basisonderwijs

- Deskundigheidsbevordering van leerkrachten (en specifiek van de leerkracht van plusklas De Werf) op schoolniveau op het gebied van (hoog)begaafdheid. Hierdoor wordt tijdig en beter gesignaleerd dat leerlingen een ontwikkelingsvoorsprong hebben.
  Het onderwijsaanbod kan nog passender op de leerlingen worden afgestemd.
  Doorlopend proces.
  Mieneke zal deelnemen aan een aanvullende HB cursus bij Het Dienstencentrum van Zaan Primair gegeven door Willy Henrotte (pro deo).

- Onderzoeken van de mogelijkheden om in de groepen 1 t/m 4 een arrangement af te stemmen op de behoeften van jonge leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong.(starten in 2021-2022). Is er budgetruimte voor het aanschaffen van Smart Games?

- Opzetten en uitbreiden van een materialenbank en de toegankelijkheid daarvan vergroten. Aanschaffen van diverse methodes en materialen wanneer mogelijk. (Wijzer door executieve functies en Outside the box, spellen).
  Doorlopend proces.

- Het ontwikkelen van een vorm van rapportage die wordt toegevoegd aan de rapporten die leerlingen op de eigen school meekrijgen. Implementeren van een portfolio voor elke leerling. Stimuleren eigenaarschap en persoonlijke ontwikkeling.

- Verkennen van interesse bij en samenwerking met scholen in het samenwerkingsverband (huidig en toekomstig). Aansluiten bij intervisiebijeenkomsten Zaan Primair, Agora, Op Spoor en IKC De Werf.

- Borging van de organisatie en werkwijze van Plusklas IKC De Werf
  Doorlopend punt van aandacht.

- Voor lange termijn: Invoering van SiDi-R protocol dan wel DHH (Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid)(€170 eenmalige aanschaf + €12 pm onderhoud). Eveneens ter bevordering van een tijdige en goede signalering. (Vragenlijsten Talentstimuleren? Hoogbegaafdheid in zicht?)Is SIDI-PO online (voorheen SIDI 3) aanwezig op school?) Wat zijn de mogelijkheden met LEERUNIEK?

Met het Voortgezet Onderwijs

- Alle HB-leerlingen die naar het voortgezet onderwijs zijn gegaan, worden (minimaal) tot en met de tweede klas gevolgd door de HB-specialist en de zorgcoördinator.

- In de POVO-brochure of in een flyer, worden ouders geïnformeerd hoe zij scholen van Voortgezet Onderwijs moeten bekijken en bevragen op geschiktheid voor hun (hoog)begaafde kind.

- Het overleg met het Voortgezet Onderwijs vindt jaarlijks plaats. Dit wordt gedaan door de leerkrachten van groep 8 en indien er sprake is van zorgniveau ook met de zorgcoördinator.

- Samenwerking opzetten met het Saenredam college. Gastlessen en debatteer lessen worden verzorgd door 4,5 havisten.

8. Bronnen

Boek: Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs.
Sylvia Drent en Eleanoor van Gerven
Uitgeverij Lemma 2004

Boek: Handboek Hoogbegaafdheid
Eleonoor van Gerven
Uitgeverij van Gorcum 2009

Artikel: Inhoud van verrijking: leren leren, denken en leven.
Judith te Boekhorst-Reuver Nora Steenbergen-Penterman
Uitgave van het SLO Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, Enschede

Protocol meer- en hoogbegaafdheid C.B.S. De Bron

Website: https://talentstimuleren.nl/
Website: zienindeklas.nl

Boek: Dawson, P. en Guare, R. (2012). Executieve functies bij kinderen en adolescenten. Een praktische gids voor diagnostiek en interventie. Amsterdam: Hogrefe.

Verslag Sonja Borgsteede executieve functies en Hoogbegaafdheid.

Bijlagen

Profielen begaafde en getalenteerde leerlingen

Herziene Profielen van Begaafden en Getalenteerden – Betts & Neihart, 2010

	Gevoelens en houdingen	Gedrag	Behoeften	Waarneming vol-wassenen/peers	Identificatie	Ondersteuning thuis	Ondersteuning op school
De succesvolle	Zelfvoldaan Afhankelijk Goed academisch zelfbeeld Angst voor falen Extrinsieke motivatie Zelfkritisch Werkt voor het punt Onzeker over de toekomst Behoefte aan bevestiging Vaste mindset	Presteert Zoekt bevestiging bij de leraar Vermijdt risico's Gaat niet verder dan het boek Accepteert en conformeert Kiest veilige activiteiten Haalt goede punten Consumeert kennis	Uitgedaagd worden Tekortkomingen inzien Risico's nemen Assertiviteitsvaardighed en Ontwikkeling van creativiteit Groei mindset Zelfkennis Onafhankelijke studie-vaardigheden	Geliefd bij leraren Bewonderd door peers Over het algemeen geliefd en geaccepteerd door ouders Men overschat zijn/haar capaciteiten Men gelooft dat hij/zij uit zichzelf zal slagen	Gebruik veel criteria Punten Gestandaardiseerde testscores Individuele IQ test Nominatie door leraar Nominatie door ouders Nominatie door peers	Ouders moeten loslaten Bied onafhankelijkheid Geef vrijheid om keuzes te maken Zorg voor risicovolle ervaringen Sta stress bij het kind toe Bevestig de mogelijkheden van het kind om om te gaan met uitdagingen	Laat versnellen Geef tijd voor een persoonlijk curriculum Bied activiteiten die hem/haar uit de comfortzone duwen Laat hem/haar onafhankelijke studie-vaardigheden ontwikkelen Bied verdieping Bied mentorschappen Geef cognitieve coaching Bied tijd met ontwikkelings-gelijken
De creatieve	Zeer creatief Verveeld en gefrustreerd Wisselend zelfvertrouwen Ongeduldig en defensief Verhoogde sensitiviteit Onzeker over sociale rollen Psychologisch kwetsbaarder Sterke motivatie om innerlijke overtuigingen te volgen Wil onjuistheden juist maken Hoge tolerantie voor tweeslachtigheid Veel energie	Toont impulsen Daagt leraren uit Discussieert over regels Is eerlijk en direct Is emotioneel labiel Heeft soms weinig zelfcontrole Is creatief en expressief Zet door op interesse-gebieden (passies) Staat voor zijn overtuigingen Kan in conflict komen met peers	In contact brengen met anderen Aanleren van tact, flexibiliteit, zelfbewustzijn en zelfcontrole Aanmoediging van creativiteit Contracten Minder druk om te conformeren Interpersoonlijke vaar-digheden om anderen te bevestigen Strategieën om om te gaan met mogelijke psychologische kwetsbaarheid	Niet geliefd bij leraren Wordt gezien als rebels Machtstrijd Creatief Problemen met straf Peers vinden hem/haar vermakelijk Men wil hem/haar veranderen Wordt niet gezien als hoogbegaafd Men onderschat zijn/haar succes Men wil hem/haar laten conformeren	Vraag: Op welke manieren is dit kind creatief? Gebruik domeinspeci-fieke, objectieve metingen Richt je op creatief potentieel in plaats van op prestaties	Toon respect voor zijn/haar doelen Tolereer afwijkend gedrag Sta hem/haar toe zijn/haar interesses te volgen (passies) Toon voorbeeldgedrag Zorg voor familieprojecten Laat vertrouwen in zijn/haar capaciteiten zien Bevestig zijn/haar sterke punten Erken psychologische kwetsbaarheid en kom in actie wanneer dat nodig is	Zorg voor tolerantie Beloon creatief denken Plaats hem/haar bij passende leraren Zorg voor directe en duidelijke communicatie Geef ruimte voor gevoelens Bied domein-specifieke training Sta niet-conformeren toe Bied mentorschappen Geef directe instructies mbt interpersoonlijke vaar-digheden Leer hem/haar weloverwogen keuzes maken
De onderduikende	Wil er sociaal gezien bijhoren Voelt zich onzeker en onder druk gezet In strijd, schuldig en onzeker Onzeker over het recht om emoties te voelen Verminderde eigenwaarde Tweeslachtig over prestaties Internaliseert en personaliseert maatschappelijke zaken Ziet prestatiegericht gedrag soms als verraad van de sociale groep	Devalueert of ontkent eigen talent Stapt uit plusgroepen Wijst uitdagingen af Gaat van de ene peer-groep naar de andere Voelt zich niet verbonden met de leraar of klas Is onzeker van zijn koers	Vrijheid om keuzes te maken Conflicten moeten verduidelijkt worden Netwerk van begaafde peers Aanmoediging van capaciteiten Rolmodellen uit verschillende culturen Zelfbegrip en zelfacceptatie Een publiek dat luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft (gehoord worden)	Wordt gezien als leider of wordt niet opgemerkt Wordt gezien als gemiddeld en succesvol Wordt gezien als gehoorzaam Wordt gezien als stil/verlegen Wordt gezien als negatief staand tegenover risico's Wordt gezien als sterk	Interviews Nominatie door ouders Nominaties door leraren Wees voorzichtig met nominatie door peers Getoonde prestaties Metingen van creatief potentieel Non-verbale metingen van intelligentie	Normaliseer zijn/haar wanklanken Begeleid bij studie- en carrière planning Bied begaafde rolmodellen Wees een rolmodel voor een leven lang leren Geef vrijheid om keuzes te maken Normaliseer de ervaring Vergelijk niet met broers of zussen Bouw multiculturele waardering op	Toon concepten als maatschappelijke fenomenen Bied uitnodigende leeromgevingen Bied rolmodellen Help hulpgroepen ontwikkelen Zorg voor open discussies over klassen, racisme, seksisme Geef directe instructies mbt sociale vaardigheden Leer hem/haar het verborgen curriculum Bied studieplanning Praat over wat succes je kan kosten

https://www.unique-talentbegeleiding.com/uploads/5/2/9/7/5297064/604043_orig.jpg

	Gevoelens en houdingen	Gedrag	Behoeften	Waarneming vol-wassenen/peers	Identificatie	Ondersteuning thuis	Ondersteuning op school
De risicolopende	Verontwaardigd en boos Depressief Roekeloos en manipulatief Slecht zelfbewustzijn Defensief Onrealistische verwachtingen Voelt zich ongeaccepteerd Verzet zich tegen autoriteit Niet gemotiveerd door beloningen van de leraar Een subgroep is antisociaal	Zorgt voor crises en ontwrichting Zoekt spanning Werkt voor de relatie Is wisselend aanwezig Heeft lage schoolse prestaties Kan zelf-isolerend zijn Is vaak creatief Bekritiseert zichzelf en anderen Levert wisselend werk	Veiligheid en structuur Een 'alternatieve' omgeving Een geïndividualiseerd programma Confrontatie en verantwoordelijkheid Alternatieven Professionele hulp Sturing en korte termijn doelen	Volwassenen kunnen boos op hem/haar zijn Peers veroordelen hem/haar Wordt gezien als zorgelijk of onverantwoordelijk Wordt gezien als rebels Anderen zijn soms bang van hem/haar Anderen zijn soms ongerust over hem/haar Volwassenen weten niet hoe ze hem/haar moeten helpen	Individuele IQ test Prestatie subtests Interviews Audities Non-verbale metingen van intelligentie Nominatie door ouders Nominatie door leraren	Zoek gezinsbegeleiding Vermijd machtstrijd Doe buitenschoolse activiteiten Let op gevaarlijk gedrag Houd de dialoog open Houd hem/haar verantwoordelijk Minimaliseer straffen Laat vertrouwen zien in zijn/haar vermogen om hindernissen te slechten Houd relaties in stand	Verlaag verwachtingen niet Gebruik diagnostische tests Leer niet-traditionele studievaardigheden aan Bied verdieping en mentorschappen Bied academische coaching Plan huisbezoeken Promoot veerkracht Bespreek meerdere opties
De dubbel/meervoudig bijzondere	Aangeleerde hulpeloosheid Intense frustratie en boosheid Humeurstoornissen Geneigd tot ontmoediging Werkt om bij te blijven Zwak academisch zelfbeeld Ziet zichzelf niet als succesvol Weet niet waar hij/zij bijhoort	Legt gemakkelijk verbindingen Laat wisselend werk zien Lijkt gemiddeld of lager Lijkt jonger in sociaal-emotioneel functioneren Kan storend zijn of niet taakgericht Is een goede probleem-oplosser Denkt conceptueel Houdt van nieuwigheid en complexiteit Is ongeorganiseerd Heeft een trage informatie-verwerking Heeft soms moeite met omgaan met begaafde peers	Nadruk op sterke kanten Coping strategieën Vaardigheids-ontwikkeling In de gaten houden ivm aanvullende stoornissen – m.n. ADHD Leren doorzetten Omgeving die sterke punten laat ontwikkelen Leren voor zichzelf op te komen	Heeft teveel aanpassingen nodig Wordt vreemd gevonden Zijn/haar capaciteiten worden onderschat Gezien als hulpeloos Gezien als niet behorend tot plusklassen Men denkt dat hij/zij veel structuur nodig heeft Alleen gezien om zijn/haar stoornis	Metingen van huidig functioneren in de klas Prestatietests Methodegebonden toetsen Kijken naar prestaties over een langere tijd Kijken naar patronen van afnemende prestaties in combinatie met bewijzen van hoogbegaafdheid Verder kijken dan IQ-of test analyses	Richt je op sterke kanten en vang stoornissen op Ontwikkel een wil om te slagen Herken en bevestig hoogbegaafde capaciteiten Daag uit in gebieden waarop het kind sterk is Bied kansen om risico's te nemen Ga er vanuit dat studeren een mogelijkheid is Kom voor het kind op op school Toon betrokkenheid van het gezin Voed zelfcontrole Leer realistische doelen te stellen en te bereiken	Uitdagen op sterke gebieden is eerste prioriteit Laat versnellen op sterke gebieden Zorg voor aanpassingen voor de stoornis Vraag: Wat is er nodig om dit kind hier te laten slagen? Geef directe instructies t.a.v. zelfregulerende strategieën Geef tijd om bij begaafde en getalenteerde peers te zijn Leer hem/haar voor zichzelf opkomen Leer SMART-doelen stellen
zelfstandigDe e	Zelfvertrouwen Accepteert zichzelf Groei mindset Optimistisch Intrinsiek gemotiveerd Ambitieus en enthousiast Ziet school soms niet als eerste prioriteit Vindt het niet erg om te falen en leert hiervan Laat tolerantie en respect voor anderen zien	Heeft adequate sociale vaardigheden Werkt onafhankelijk Stelt SMART-doelen Zoekt uitdaging Heeft een sterke zelfsturing Heeft sterke passies Heeft een goede zelfregulatie Komt op voor overtuigingen Is veerkrachtig Produceert kennis Heeft zelfbegrip en accepteert zichzelf	Meer hulp nodig, niet minder Steun bij nieuwe richtingen en groeiende onafhankelijkheid Feedback over sterke punten en mogelijkheden Faciliteren van continue groei Steun bij risico's nemen Langdurige, faciliterende relaties Bedreven worden in het managen van zichzelf Mensen die hem/haar steunen (support team)	Bewonderd en geaccepteerd Door ouders gezien als bekwaam en verantwoordelijk Positieve invloed Succesvol op meerdere gebieden Psychologisch gezond Positieve relaties met peers	Getoonde prestaties Producten Nominaties Portfolio's Interviews Gestandaardiseerde testscores Prijzen	Kom op voor het kind op school en in de gemeenschap Bied kansen op gebied van hun passies Sta vrienden van allerlei leeftijden toe Haal restricties in tijd en ruimte weg bij het leren Bied hulp bij het samenstellen van een 'support team' Betrek hem/haar bij de passies van de ouders Betrek hem/haar bij gezinsbeslissingen Luister naar hem/haar Laat hem/haar met rust	Sta het ontwikkelen van een geïntegreerd, lange termijn studieplan toe Haal restricties in tijd en ruimte weg Ontwikkel meerdere, gere-lateerde verdiepings-mogelijkheden, waaronder mentorschap Bied van een variatie aan versnellingsmogelijkheden Zorg voor mentoren Zie af van traditioneel schoolbeleid en –regels Laat hem/haar met rust Leer hem/haar omgaan met de psychologische kosten van succes

Kenmerken meer-en hoogbegaafden

- hoge intelligentie
- grote interesse
- grote algemene kennis
- hoog leertempo
- goed geheugen
- snel leervermogen: het zich snel eigen maken van nieuwe leerstof
- creatief oplossingsgericht
- eigen oplossingsstrategieën en minder gebruik maken van opgelegde strategieën
- zelfstandig
- het makkelijk kunnen analyseren van problemen
- het maken van grote denksprongen
- voorkeur voor abstractie

Signalen

- weinig slapen
- wil als baby al vroeg niet meer liggen (3 maanden)
- slaan vaak kruipfase over
- vroeg praten in correcte zinnen of laat praten, maar grammaticaal direct goed
- opvallend taalgebruik (vb intelligente uitspraken)
- vroeg leggen van verbanden: oorzaak en gevolg
- grote leergierigheid en nieuwsgierigheid
- vraagt eindeloos waarom
- perfectionistisch
- uitgesproken rechtvaardigheidsgevoel en verantwoordelijkheidsgevoel
- originele ideeën en oplossingen
- apart gevoel voor humor, veel taalgrapjes
- vaak hoofdpijn of buikpijn
- speelt vaak alleen
- draagt andere onderwerpen aan in de kring
- leert zichzelf rekenen/lezen/schrijven
- gevoelig
- moeite met leren zwemmen/fietsen
- verschillende dingen tegelijk doen in hoog tempo

Leereigenschappen

- kunnen in grote leerstappen naar een einddoel werken
- hebben een hekel aan herhaling
- hebben genoeg aan beperkte hoeveelheid oefenstof
- hebben ruimte nodig voor de presentatie van hun eigen mening/visie
- kunnen goed werken met opdrachten waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn
- zijn divergente (uiteenlopende) denkers met voorkeur voor onderdompelend leren
- kunnen goed met opdrachten en vragen werken
- zijn in staat om grote verbanden te zien en kunnen derhalve goed vakoverstijgend werken
- zijn ‘scheppende’ denkers
- zijn sterk analytisch ingesteld

Eigenschappen onderpresteerders

Een onderpresteerder is een leerling die niet laat zien wat het kan. De leerling kan daarbij onder zijn eigen niveau of onder het groepsniveau werken.
Als een leerling niet op zijn niveau wordt aangesproken bestaat de kans dat ze gedemotiveerd raken, gedragsproblemen kunnen gaan vertonen en dat ze dus gaan onderpresteren. Het is dus van belang deze groep snel te signaleren. De Werf gebruikt daar onder andere de NSCCT voor.

Enkele eigenschappen van onderpresteerders zijn;
- grote en uitzonderlijke kennis: kennis die nog niet in de groep is behandeld, laat een grote algemene ontwikkeling zien
- grote interesse: de leerling heeft op veel gebieden belangstelling, wil graag iets nieuws leren, houdt ervan om dingen te onderzoeken of op een andere manier informatie te verzamelen.
- wisselend dan wel afnemend schoolwerk: presteren vaak vooral in schriftelijk werk onder hun niveau, het neemt ook af. Bij ingewikkelde vragen of mondeling kunnen ze juist wel het goede antwoord weten. Vaak schrijven ze slordig, houden niet van inprenten, missen ze leerinhouden en instructiemomenten en zijn ze slechts selectief enthousiast: wel voor nieuwe dingen, niet voor de uitwerking.
- positief thuiswerk: werken graag thuis verder aan zelfgekozen schoolprojecten en ontwikkelen daar op eigen initiatief allerlei activiteiten
- grote verbeelding: hebben vaak een levendige, grote verbeelding en zijn creatief
- hoge mate van sensitiviteit: ten opzichte van henzelf en/of anderen
- negatief gedrag: ze zijn lastig en onaangepast, vragen om aandacht, vervelen zich, dromen weg en wijzen pogingen van de leerkracht om zich aan de groepsnormen te conformeren af.
- haperende sociaal-emotionele ontwikkeling: zijn vaak ontevreden over zichzelf en de verrichte werkzaamheden, vermijden nieuwe activiteiten uit angst voor mislukking, hebben minderwaardigheidsgevoelens, zijn wantrouwend of onverschillig en doen niet graag mee aan groepsactiviteiten, zijn minder populair bij leeftijdsgenoten en zoeken vriendjes bij gelijkgestemden.
- geringe taakgerichtheid: hebben een laag werktempo, hebben huiswerk vaak niet af. Stellen zichzelf onrealistische doelen, zijn snel afgeleid, vergeetachtig e/o impulsief, hebben geen duidelijk leertraject voor ogen, hebben een korte spanningsboog, voelen zich hulpeloos, willen niet geholpen worden.
- negatieve houding: hebben vaak een wisselende motivatie, hebben een hekel aan routine, verzetten zich tegen autoriteit, nemen geen verantwoordelijkheid voor eigen daden en staan onverschillig of afwijzend tegenover school.